

УДК 378

Постова Леся Станіславівна – викладач-асистент кафедри англійської філології Миколаївського державного педагогічного університету. Коло наукових інтересів – нові тенденції розвитку вищої освіти в умовах європейського контексту.

Нові тенденції розвитку вищої освіти в умовах європейського контексту

У статті йдеться мова про те, що у новому тисячолітті перед вищою освітою у контексті європейського виміру постають більш продуктивні завдання, оскільки в умовах формування єдиного ринку праці необхідною стала "європейська" орієнтація в освіті.

The article gives a list of reasons why this is a propitious time to overthink the aims and objectives of the higher education according to the european dimension. The implications for the higher education curriculum and teaching methods of the higher education to a larger proportion of young people shows the difficulty that still exist in making connections between the content of the subject teaching and the responsible behavior of a person and of a country's economy.

В умовах формування єдиного ринку праці необхідною стала "європейська" орієнтація в освіті. Розуміючи всю складність проблеми формування та впровадження в національні системи "спільного європейського компонента освіти, який би став у найширшому міждисциплінарному розумінні органічною складовою частиною освітнього досвіду підростаючого покоління в Європейському союзі", Х.Джонс констатує, що в надрах національних систем освіти вже розпочалися процеси перегляду та вдосконалення відповідних моделей розвитку вищої освіти в умовах європейського контексту.

Щодо офіційних інституцій Євросоюзу, то їх політика полягає в наданні великій та різноманітній системі освіти всілякої підтримки і забезпечення загальноєвропейського спрямування з метою реалізації завдань ЄС, у тому числі більш широкого доступу громадян Європи до культурних цінностей різних народів, розвитку європейської прихильності до загальних ідеалів, не порушуючи при цьому національної та регіональної лояльності.

Тлумачення європейського виміру в освіті даються інституціями Ради Європи. Воно базується на визнанні ідей загальноєвропейського дому, духовної, культурної та історичної спільності Європи. Рада Європи проводить цілеспрямовану політику консолідації зусиль країн Західної,

Центральної та Східної Європи щодо формування спільних підходів до європейського стандарту загальної освіти. Започаткований наприкінці 80-х років транснаціональний проект "Європейський вимір в освіті" став новою якісною віхою в розвитку процесів інтеграції і формування єдиного освітнього простору в Європі. Він спрямований на досягнення завдань стратегічного характеру, таких як єдність Європи за умови збереження та розвитку багатокультурності, мобільності, рівня можливості професійного розвитку, високої якості базової освіти для всіх європейців; відкритість Європи для світу.

Ідеологією цього курсу стала ідея спільності таких цінностей, як демократія, соціальна справедливість, права людини. Саме вони повинні лежати в основі сучасної освіти (навчання і виховання) підростаючих європейців.

По-перше, вища освіта повинна бути висококваліфікованою, щоб бути головним базисом для подальшої успішної реалізації у майбутньому.

З цього приводу американський щотижневик "News and World Report" у січні 1982 р. писав, що серед випускників середньої школи чимало таких, що дуже погано читають, пишуть, і це, головним чином, заважає їм продовжити навчання у вищих навчальних закладах та влаштуватися на пристойну роботу.

По-друге, узаконення етичної, релігійної, культурної та регіональної різноманітності розширили коло вимог та очікувань, на які повинна відповісти вища освіта.

По-третє, у вищій освіті слід чітко розрізнити зовнішню та внутрішню сторони навчального процесу.

Внутрішня сторона означає мету навчального процесу у вищій освіті. Мета вищої освіти – гармонійний розвиток особистості. Студенти не тільки оволодівають професійними знаннями, навичками та вміннями, а й основними елементами культури, такими як:

- вже відомими знаннями про культуру, природу, суспільство, техніку та мислення;
- досвідом ставлення до навколишнього середовища;
- досвідом творчої діяльності у розв'язанні проблем;
- досвідом застосування вже відомих способів діяльності.

Зовнішня сторона передбачає три основних елементи:

- зміст навчання (ті дисципліни, які повинні бути у кожному навчальному плані);
- навчання (наукова та пізнавальна діяльність студентів, але не слід забувати, що хоча навчання і відбувається у колективі, засвоєння знань носить індивідуальний характер);
- викладання (слід зауважити, що викладання означає не тільки навчальний матеріал, який подається викладачем, а й має на увазі ще загальну діяльність усіх тих, хто навчає студентів).

По-четверте, експансія професійної освіти означає, що вища освіта більше не є остаточною, як вважає більшість молоді, а є перехідним ступенем подальшої освіти.

По-п'яте, предметна сутність дисциплін вищої освіти, в основному у науці і техніці потребує відображення сучасних досягнень та досліджень. Це підкреслює важливість підготовки викладача, а також оснащення навчальними матеріалами та підручниками вищої якості.

По-шосте, використання комп'ютерів, аудіо-візуального обладнання, відкривають нові можливості використання їх у навчальному процесі.

Цілі та предмети вищої освіти носять однаковий характер у всіх європейських країнах. Це, насамперед, виховання особистості. Головне у вихованні студентів це відчуття та розуміння сутності студента, тільки тоді виховання досягає виховної мети. Навчальний план вищих навчальних закладів

відображає різноманітний культурний та історичний досвід країн. Використання у навчальному плані новітніх дисциплін, таких як комп'ютерна технологія, захист навколишнього середовища, дає можливість студентам розвинути загальну майстерність та достатню кваліфікацію для подальшого життя.

Також використання на уроках різноманітних видів роботи (групової самостійної, усної, письмової) дає можливість студентам проявити себе у різних видах роботи, а також розвиватися інтелектуально та гуманістично.

Національна система вищої освіти в Західній Європі є оригінальними утвореннями з власними організаційними структурами, формами, змістом тощо, які зумовлені специфічними рисами їх історичного розвитку і сучасного стану, своєрідністю та пріоритетами насущних проблем. Як духовне історичне явище вони збагачуються надбаннями інших культур, засвоюючи з них цінності, що додають нове до їх власних скарбів. В умовах бурхливих інтеграційних процесів на Європейському континенті відбувається цілеспрямоване формування єдиного освітнього простору – сукупності спільних ціннісних орієнтацій, елементів змісту, методів, засобів навчання та виховання, які характеризують процес передачі підростаючому поколінню досвіду попередників з метою забезпечення спадкоємності і відтворення соціокультурного досвіду (традиційне навчання), а також відкриття нового досвіду, стимулювання змін в існуючій культурі (інноваційне навчання). Суть багатогранних процесів розвитку освіти в ході її інтеграції в загальноєвропейському і світовому масштабах полягає не стільки в обміні знаннями, засобами, методами навчання і виховання, скільки на світ, його існування та перебудову.

Об'єднуючись на порозі XXI століття, Європа переживає процес оновлення. Проголошений в Європейському Співтоваристві курс приводить не тільки до зміни політичних структур, а й до глибоких змін у сфері освіти, зокрема, педагогічної. Якщо традиційно роль вищої освіти полягала, передусім, у зміцненні національної самобутності, то в 90-х роках освіта в Європі робить акцент на розвиток співробітництва і спільності при збереженні різноманітності і національної самобутності.

Роль базових інфраструктур для генерації досвіду та відпрацювання моделей співробітництва між країнами ЄС у всіх ланках системи освіти, зокрема, шкільної та вищої, здійснюють спеціальні європейські проекти та програми: ЕРАЗМУС, ТЕМПУС, ЛІНГВА, КОМЕТТ та інші.

Провідними чинниками, які зумовлюють розвиток вищої освіти в умовах європейського контексту можна вважати такі:

- відповідні історичні, політичні та соціальні контексти;
- особливості культурно-національних традицій, переконань та поглядів викладача, його статусу, ролі, компетентності та професійних функцій;
- сучасні міжнародні педагогічні ідеї: інтеграція, професіоналізація, універсалізація тощо.

Врахування цих принципових положень має допомогти у проектуванні процесів розвитку вищої освіти в Україні на майбутнє. Адже останніми

роками в нашій країні суспільна думка постійно пов'язує розвиток вищої освіти з нововведеннями та освоєннями зарубіжного досвіду.

Таким чином, вища освіта у контексті європейського виміру має на увазі те, що у новому тисячолітті перед вищою освітою постають більш продуктивні цілі та завдання, які спрямовані на нове століття.

Підсумовуючи все вище сказане, ми можемо зробити висновки, що основні розвинуті країни Євросоюзу приділяють найбільшу увагу вищій освіті, оскільки вона не тільки виховує, розвиває студентів, а також готує студентів до подальшої професійної праці.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти. Історія. Теорія. – К., 1998.
2. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільності і розбіжності. – К., 1997.
3. Лурье С.К. К новой стратегии планирования образования // Перспективы: вопросы образования. – 1990. – № 2.
4. Вклад высшего образования в развитие европейского сообщества // Перспективы: вопросы образования. – 1990. – № 3
5. Clark B.R. The Encyclopedia of Higher Education. – Oxford: Pergamon Press, 1992.
6. Aims and Objectives Of the Higher Education. – Paris, 1992.
7. Higher Education in Great Britain. – European Council, 1995.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2000